

Een literatuurstudie naar de verbinding tussen veiligheid en zorg op gebied van **MULTIPROBLEEM GEZINNEN**

1. ACHTERGROND EN AANPAK

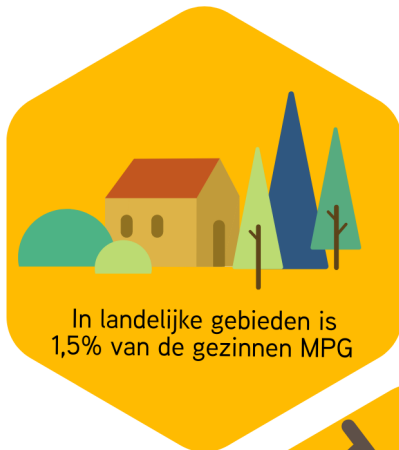
Multiprobleem gezinnen (MPG) zijn al decennia lang onderwerp van studie. Tot dusver ligt de focus bij welzijn en zorg, het perspectief van veiligheid blijft daarbij onderbelicht. Het ministerie van Justitie en Veiligheid wil zich meer richten op preventie en heeft het Verwey-Jonker Instituut en RadarAdvies gevraagd een literatuuronderzoek uit te voeren naar de samenhang tussen zorg en justitie bij MPG.

Er zijn verschillende definities van MPG. De nadruk ligt vaak op opvoedingsproblematiek, en problemen op sociaal-economische en psychosociale problematiek. Het aspect van overlast en onveiligheid maakt geen onderdeel uit van de bestaande definities en er is onvoldoende aandacht voor de rol van justitie. Om recht te doen aan het belang van een meer intersectorale aanpak van MPG wordt er in deze factsheet een omschrijving gehanteerd waar ook overlast en onveiligheid in opgenomen zijn:

Een MPG is een gezin van minimaal één ouder en één minderjarig kind dat langdurig kampt met een combinatie van sociaal-economische en psycho-sociale problemen. Veiligheid van de afzonderlijke gezinsleden en/of de betrokken professionals en/of de maatschappij kunnen hierbij in het geding zijn. De betrokken professionals vinden dat het gezin weerbaarstig is voor hulp.

Voor de studie zijn 55 uiteenlopende bronnen bestudeerd, van zorginhoudelijke aanpakken tot juridische stukken. Tevens hebben 23 experts geparticipeerd in een werksessie.

Op de volgende pagina zijn de beschikbare kerncijfers over MPG grafisch weergegeven.

2. HUIDIGE AANPAK MPG & TOEKOMSPERSPECTIEF

In de huidige aanpak MPG zijn er verschillende knelpunten. Deze zijn hieronder uiteengezet. Tevens zijn er in Nederland aanpakken te vinden die elementen laten zien die succesvol zijn in de aanpak van MPG. Deze zijn onder 'toekomstperspectief' beschreven.

HUIDIGE AANPAK MPG

In de aanpak van MPG wordt in hulpverleningstrajecten en in het justitiedomein tegen verschillende knelpunten aangelopen.

- MPG is een breed begrip waar een verscheidenheid aan gezinnen onder valt. Er zijn typologieën beschreven om meer grip te krijgen op dit fenomeen. Deze typologieën worden niet toegepast in de praktijk.
- Problemen worden los van elkaar aangepakt, denk aan schulden, huisvesting, criminaliteit en opvoedproblematiek. Ook zijn er verschillende professionals betrokken bij een gezin die los van elkaar werken.
- Door hoge caseload, weinig ervaring en lage salariering zijn er veel wisselingen in personeel bij deze specifieke doelgroep, terwijl gezinnen gebaat zijn bij structuur.
- Er zijn verschillende knelpunten in de samenwerking tussen instanties.
- Justitiële en hulpverleningsinterventies zijn niet altijd congruent en daarmee contraproductief.
- In de aanpak wordt te weinig rekening gehouden met maatwerk;
  - ▶ de eigen kracht van MPG wordt overschat;
  - ▶ er wordt geen onderscheid gemaakt tussen moeders en vaders en kinderen krijgen niet elk apart aandacht;
  - ▶ trajecten worden voor een afgebakende periode gegeven, terwijl soms langdurige aandacht nodig is.

Justitie ontwikkelt zich richting een contextgerichte en integrale aanpak. Multiproblematiek van verdachten wordt steeds beter gezien. Ook is er steeds meer aandacht voor mediation/herstelbemiddeling. Binnen het jeugdstrafrecht wordt altijd al vanuit een pedagogische grondslag gewerkt.

TOEKOMSPERSPECTIEF

Hieronder zijn een aantal werkzame elementen van MPG aanpakken weergegeven. Deze vragen om een verdere uitrol in de aanpak bij MPG.

Een uitgangspunt is probleem- of resultaat gericht werken waarbij de **samenhang van de problematiek** in kaart wordt gebracht. Het probleem of doel is leidend voor welke hulp, steun of methodiek wordt gehanteerd.

Er wordt voorzien in **basale levensbehoeften** (zoals schulden, veiligheid en huisvesting) voordat doorgedaan kan worden in de hulpverlening vanuit het opvoedperspectief. Als de basale levensbehoeften op orde zijn komt een gezin uit de overlevingsmodus en kunnen zij beginnen met opbouwen.

Samenwerking tussen leefgebieden op casusniveau, wijkgerichte aanpak. Justitie kan ingezet worden als 'stok achter de deur' met kennis over eventuele jeugdcriminaliteit binnen het gezin. Er wordt gewerkt vanuit een gezamenlijk belang waarbij er goede afspraken zijn over het delen van informatie.

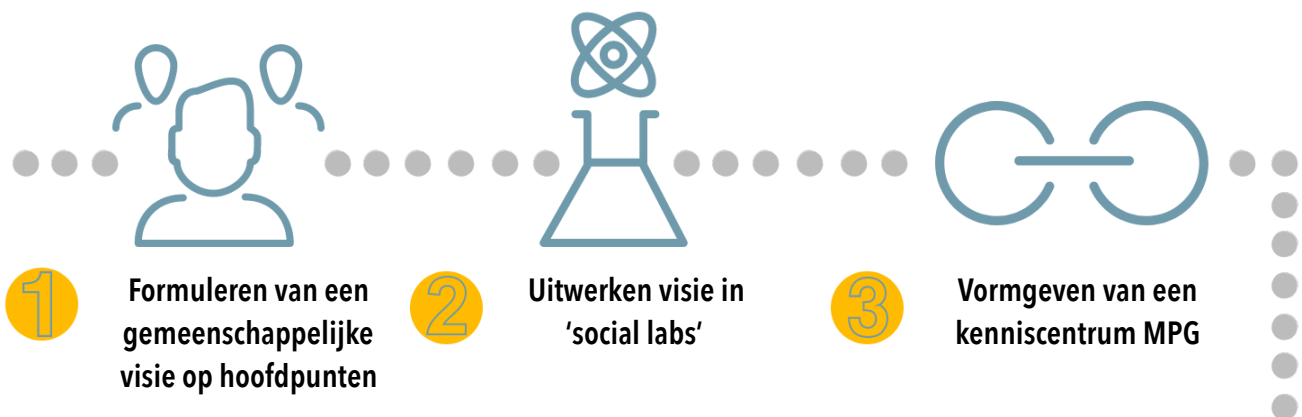
Specifieke rol professionals, professionals (vanuit zorg en justitie) hebben voldoende tijd, durven zich te bemoeien met het gezin, hebben de benodigde beslissingsbevoegdheid en financiële ruimte en weten goed in samenhang te opereren met collega's.

Interventies richten zich op gewenst gedrag of een gewenste situatie (**oplossingsgericht werken**) en hoe dit doel stap voor stap te bereiken is.

Inzet sociaal netwerk, het is belangrijk de gezinnen te leren hoe ze een positief sociaal netwerk kunnen opbouwen en vooral ook hoe ze dit netwerk kunnen onderhouden. Het netwerk moet wel voldoende ondersteund worden door professionals.

Duurzame zorg, omdat problemen gedurende meerdere jaren (generaties) zijn ontstaan is ook voor de oplossing daarvan een lange termijn aanpak noodzakelijk.

3. MOGELIJKHEDEN IN DE VERBINDING TUSSEN VEILIGHEID EN ZORG

Het is duidelijk dat de rol van justitie in de aanpak van MPG nog niet is uitgekristalliseerd, terwijl er wel een rol voor justitie is weggelegd. Zoals benoemd is het van belang dat afstemming en samenwerking tussen het veiligheidsdomein en het zorgdomein wordt gestimuleerd. Als voorbeeld kan het strafrechtelijk beleid ten aanzien van huiselijk geweld en kindermishandeling genomen worden. Dit richt zich op hulp en bescherming van het slachtoffer, een multidisciplinaire samenwerking en de ZSM-methodiek. Straf- en bestuursrecht wordt in dit kader ingezet als de veiligheid niet in een vrijwillig kader kan worden bereikt.

Een domein overstijgende aanpak kan handen en voeten krijgen via de aanpak op de volgende pagina.

1

FORMULEREN VAN EEN GEMEENSCHAPPELIJKE VISIE OP HOOFDPUNTEN

Stap 1 voor een domeinoverstijgende aanpak is het gezamenlijk werken aan een gemeenschappelijke visie. Naar aanleiding van de werksessie met professionals zijn er vier uitgangspunten te onderscheiden:

Een brede geldstroom gekoppeld aan de cliënt voor maatwerk en integrale ondersteuning

Betere aanpak van schulden, huisvesting en veiligheid

Meer handelingsruimte voor professionals en lagere caseload

Aandacht voor versterken van competenties van professionals

Alle levensdomeinen omvattende aanpak waarin justitiële professionals en zorg professionals samenwerken

2

UITWERKEN VISIE IN 'SOCIAL LABS'

Met de bovengenoemde uitgangspunten kan in stap 2 geëxperimenteerd worden. Het voorstel is om dit aan de hand van pilots of 'social labs' vorm te geven. Professionals in deze 'social labs' leren voorbij het perspectief van de eigen instelling, het eigen domein en de eigen beroepsgroep te kijken. Hieronder staan een aantal ideeën voor de 'social labs':

Speciaal wijkteam gericht op MPG

Wijkcoaches trekken gezamenlijk op met medewerkers van veilig thuis

Justitie denkt mee in het zorgtraject

Wijkagent sluit aan bij multidisciplinair overleg

Wijkreclassering voor duurzame begeleiding

3

VORMGEVEN VAN EEN KENNISCENTRUM MPG

Ten slotte zal de kennis die er opgedaan wordt in deze 'social labs' ondergebracht worden in een kenniscentrum waar professionals gemakkelijk en laagdrempelig informatie moeten kunnen vinden. Het zou mooi zijn als er een database beschikbaar is van MPGzaken die succesvol zijn aangepakt. In deze database kunnen professionals inspiratie opdoen van wat mogelijk is bij deze gezinnen en leren van de praktijk elders. De in de 'social labs' gevolgde casussen kunnen als start gebruikt worden voor het vullen van zo'n database in het landelijk kenniscentrum. Dit landelijke kenniscentrum kan bij een bestaand centrum worden onder gebracht.